

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

VIII. Soluuntur aliæ obiectiones contra eandem sententiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

quest. 2. art. 9. ad 3. agens de fidei motiuo, incluit etiam miracula dicens: *Ille, qui credit, habet sufficiens inductiuum ad credendum: inducit enim auctoritate diuina doctrina miraculis confirmata, &c. Vnde non leuiter credit, cum habeat sufficiens inductiuum ad credendum.* In eodem etiam sensu Michael Medina lib. 5. de re in Deum fide cap. 11. §. ergo in fidei. dicit, eos qui audiebant Apostolos, debuisse credere, quia miraculis testabantur, eam doctrinam esse veram. Ratio autem est. Nam licet non in- trent hæc omnia tanquam motiua humana, nec suadent auctoritate hominum; intrant tamen quatenus ex ipsis componitur, & constat reuelatio mediata Dei, seu hoc quod est proponi nobis ex parte Dei illud mysterium sicut apparatus, & comitatus, quo legatus Regius venit ad Pontificem, ostendit illum esse legatum regium; & quidem quando loquitur, ego iudico eum loqui ex parte sui Regis, non quidem propter auctoritatem famulorum, qui ipsum comitantur sistendo in ipsis, sed quia ex terminis mihi constat, orationem cum tanto apparatu, & talibus circumstantiis factam, esse orationem legati regij, & non priuati hominis. Sic etiam ex terminis non quidem euidenter, sed obscure apparet, doctrinam, quæ mihi cum tantis miraculis, & cum tanto apparatu proponitur, proponi quidem non auctoritate priuata, sed diuina: itaque non credo hoc propter testimonium hominum proponentium, sed quia est legatio diuina, quam componunt etiam partialiter in ratione legationis ipsa miracula, & reliquis apparatus famulorum, & circumstantiarum, quæ integrant hanc propositionem, qua mihi proponitur mysterium credendum. Quam sententiam omnium clarissime videtur tradidisse S. Thomas in 3. dist. 23. quest. 2. art. 2. quest. 2. ad 3. cum enim opposuisset, quod actus fidei non sit credere Deo sed potius credere homini, hoc est nuncio Dei: respondet nos credere non homini ut homini sed quatenus in eo Deus loquitur, seu Deo in homine loquenti & in hoc etiam sensu videntur intelligendi auctores illi, qui assensum fidei resoluunt partialiter saltem in auctoritatem ecclesiæ, prout ecclesia gubernatur à Spiritu sancto, quo modo loquitur Bañes in præf. quest. 1. art. 1. dub. 4. Medina, Aiala, Durand. Gabr. & Almainus, quos affert Suarez in præf. disp. 3. sect. 1. o. n. 9. quæ doctrina vera esse potest in sensu explicato quatenus scilicet auctoritas Ecclesiæ non consideratur præcisè ut humana sed ut componens, & integrans organum mediatum proportionatum per quod in his circumstantiis intelligitur Spiritus sanctus proponere mediate mysteria credenda.

SECTIO VIII.

Soluuntur alie obiectiones contra eandem sententiam.

Hanc sententiam hoc modo explicatam, quam anno 1617. primò tradidi, impugnauit postea aliqui, & primus P. Hurtadus in manuscriptoris, his potissimum argumentis, quibus oportet primò breuiter satisfacere. Primò, quia hoc ut detur accedere ad errorem hæreticorum nostri temporis, qui resoluunt fidem christia-

nam in reuelationes priuatas singulis factas, Respondeo, nihil nos habere commune cum illis: nos enim non exigimus ad credendum, reuelationem immediatam internam, vel spiritum priuatum, internum, sed solum, quod doctrina credenda proponatur nobis ex parte Dei, quod quidem nullus Catholicus potest non exigere: resoluimus ergo fidem non in reuelationem priuatam singulis factam interius, sed in hoc, quod mysterium illud proponatur nobis ex parte Dei, quæ potest aliquo modo appellari reuelatio mediata, & loquutio Dei, ut explicauimus.

Secundò obicit, quia si Deus loquitur fidelibus medio parochio proponente res fidei, ergo Deus afflitit Parochio, ne possit fallere, sicut afflitit Prophetis, per quos Deus loquebatur: ergo parochus habet infallibilem auctoritatem in proponendo. Respondeo cum P. Suarez in præf. disp. quinta sect. prima, num. 4. parochum non habere infallibilem auctoritatem permanentem, vel habitualiter, habere tamen illam actua- lem, quoties proponit cum sufficientibus motiuis credibilitatis; ad Dei enim prouidentiam spectat ne ille in iis, quæ tali modo proponit, decipiat auditores, differt tamen valde à Prophetis, quia ij præcendendo ab aliis circumstantiis peculiariter à Deo tanquam organum assumebantur, per quod loquebatur: Parochus autem secundum se non tenetur Deus assistere peculiariter, sed solum prout in iis circumstantiis, hoc est, in iis, quæ proponit cum talibus, & talibus motiuis credibilitatis, vel quando vere prouenit ex parte Dei.

Tertiò obicit, ego credo propter testimonium Dei, sed verba parochi non sunt testimonium Dei: ergo non intrant vllò modo ad componendum motiuum formale fidei. Respondeo, distinguendo maiorem, ego credo propter testimonium immediatum Dei secundum se solum, nego; propter testimonium Dei mihi propositum concedo: tunc autem distinguo minorem: verba parochi non sunt testimonium Dei secundum se, concedo: non componunt hoc quod est testimonium Dei mihi propositum, nego: denique ad consequentiam dico, me non credere propter verba parochi ut parochi sistendo in eius auctoritate, sed propter testimonium Dei mihi propositum cum talibus circumstantiis, &c.

Quartò obicit, illa actio, qua Parochus proponit mysteria credenda, potest esse peccatum, ergo non sit peculiariter à Deo, ergo non loquitur Deus per illam mediatè, nec immediatè. Respondeo, Nuncium, seu Legatum Regis posse ex malo animo exequi iussa Regis, & loqui, quæ accepit à Rege; & tamen illud vere proponit ex parte Regis. Sic Parochus potest ex malo animo proponere, quæ accepit ab Ecclesia; quia Deus relinquit illum indifferentem ad proponendum, vel non proponendum, & ad proponendum ex malo, vel bono animo; & licet illa actio non fiat peculiariter à Deo; tamen verè proponit ex parte Dei, quia proponit, quæ vere accepit proponenda à Deo; vel ab Ecclesia: loquutio ergo mediata non debet esse à Deo peculiariter secundum omnes sui partes. Exemplum habes clarum in Sacerdote consecrante ex malo animo, cuius loquutio est mala, & tamen loquitur nomine Christi, & ex parte Christi, cuius personam representat. Facilius poterit parochus proponere ex parte Dei mysteria credenda, quamuis ea pro-

Hæc doctrina non exigit spiritum priuatum internum, qui est error hæreticorum.

133
Obiectio 1.

Parochus proponens res fidei, quatenus habet infallibilem auctoritatem.

134
Obiectio 2.

135
Obiectio 3.

ponat malo animo, & per actionem peccaminosam. Assistit tamen Deus peculiari prouidentia paracho sic loquenti, & proponenti cum sufficientibus motiuis mysteria, ad hoc vt non decipiat, vt dixi; sicut etiam Sacerdoti proferenti ritè verba consecrationis, licet ex malo animo, assistit Deus peculiariter, vt verè loquatur, quia loquitur in nomine Christi.

136
Obiectio 5.

Quintò Obicit, quia posset parochus ex animo decipiendi proponere aliquem articulum verum, putans esse falsum; tunc certè non loqueretur ex parte Dei. Respondeo tunc non loqui ex parte Dei, sed neque auditores tunc eliciunt actû fidei diuinæ supernaturalis circa illum articulum; sicut si falsò crederes aliquid esse definitum in aliquo Concilio, & ex hac falsa apprehensione velis illud credere de fide, non elicit actum supernaturalem, licet id aliàs contineretur in Scriptura. Ratio est, quia licet illud verè fuerit reuelatum à Deo, tibi tamen non est verè propositum ex parte Dei, sed apparet; nemo autem potest credere fide diuinâ, quæ ipsi non sunt verè proposita ex parte Dei.

137

Dices, qui mihi dicit, Incarnationem credi in Ecclesia, potest me sufficienter mouere ad fidem Incarnationis; licet ipse Incarnationem non credat; & tamen ille non proponit ex parte Dei, ergo possum ego credere id, quod mihi non proponitur ex parte Dei. Respondeo negando Minorem, proponere enim ex parte Dei quoad præsens attinet, non est credere Deo, vel credere ea, quæ proponuntur, sed solum quod notitia illa, quæ mihi per nuncium venit, orta sit, & deriuata ex prima reuelatione Dei, Deus enim reuelauit Incarnationem ex animo, vt mihi proponeretur, & vt notitia reuelatæ Incarnationis veniret ad me per hominum manus. Quotiescûque ergo illa prima reuelatio influit ad notitiam, quæ hic, & nunc ad me venit, iam incarnatio proponitur mihi ex parte Dei. In casu autem posito ille nuncius vtitur verè notitia deriuata ex illa reuelatione; nempe notitia, quam habet Ecclesia; quod autem ipse non credat, Incarnationem, se habet per accidens. Sicut si Legatus Regis dicat, Regem promississe venire ad urbem: quantumvis ipse Legatus non crederet Regem venturum; proponit tamen mihi sufficienter credendum aduentum Regis propter ipsius Regis auctoritatem. Sic etiam in præsentî proponitur mysterium Incarnationis, si tamen verè proponatur notitiam deriuatam à prima reuelatione Dei.

138

Hæc obiecit, vt dixi, meæ sententiæ P. Hurtadus in manuscriptis: postea verò in tomo de fide à se typis edito eandem meam sententiam impugnat *disp. 13. sect. 9. & disp. 14. sect. 1. §. 3. & tribus sequentibus*. repetitis aliquibus ex prædictis argumentis, & aliis omisiss; sed præsertim inculcat, quod videatur hæc nostra sententia favere hæreticis nostri temporis exigentibus reuelationem Dei singulis fidelibus factam ad credendum: quia quod nos exigamus reuelationem fidei per alios Dei nuntios, hæretici verò fieri à solo Deo, parum refert; nam licet hæretici dicerent, non fieri sibi à Deo immediate reuelationem, sed per Angelos, vel alios ministros Dei, sicut Moysi, & Prophetis, fortasse Deus non loquebatur immediate per se ipsum, sed per Angelos; adhuc idem periculum esset in ea doctrina.

139

Hoc tamen argumentum, vt ponderauit in simili P. Grañado *tract. 1. de fide disp. 5. sect. 6.*

n. 27, mirum est, quod à viris doctis proponatur cum eodem modo sit ab omnibus soluendum. & quidem ipse Hurtadus debet ad illud respondere, qui, licet dicat; propositionem ecclesiæ non esse motiuium formale intrinsecum, dicit tamen esse conditionem, sine qua non, à qua fidei assensus omnino dependet. Vnde *disp. 3. §. 5. & alibi* sæpe dicit, fidem hoc modo resolui, *credo, Deum esse Trinum, quia credo id, eum reuelasse, Deum autem propter eius reuelationem, quia credo, eum neque fallere posse, neque falli. Reuelationem verò ipsam credo, quia vel proponitur à tota ecclesia, vel miraculis, aut alio argumento confirmatur, quo redditur credibilis euidenter*. Vnde subdit, absolute resolutionem fieri in auctoritatem humanam Ecclesiæ, vel miracula; vel alia argumenta euidentis credibilitatis; quia absolute non possumus fide diuinâ reuelationem credere, nisi cum dependentia ab hac euidenti credibilitate: absoluta autem dependentia, etiam in ratione conditionis, spectat ad rationem causæ, eademque ratione ad resolutionem obiectiuam. Hæc ille, ex quibus constat, idem argumentum contra ipsum retorqueri posse. Quod enim nos dicimus de resolutione in obiectum formale, ipse dicit de resolutione vera obiectiuâ in eadem motiuâ, quæ non vocat obiectum formale, sed conditionem essentialiam ad assentiendum fide diuinâ. Hæretici autem parum curabunt de nomine obiecti formalis, vel conditionis essentialis ad resolutionem obiectiuam, dum ipsis licentia detur assignandi aliquid, siue appelletur reuelatio, siue propositio reuelationis (de hoc enim parum curabunt) in quod verè, & propriè resolueret possint suam fidem, tanquam in regulam vnicuique propriam, in quo Hurtadus durius loquitur quam vos, dum dicit, resoluit propriè fidem nostram in auctoritatem humanam Ecclesiæ; quod nos non concedimus, nec putamus concedendum: quia illam ipsam Ecclesiæ propositionem dicimus esse aliquid diuinum, nempe continens loquutionem mediatam Dei, quatenus Deus per Ecclesiam nobis credenda proponit, & Ecclesia proponit non suo nomine, sed ex parte Dei.

Re tamè vera nec ipse, nec nos fauimus Caluino, vel hæreticis modernis in aliquo, cum eorum error alius longe diuersus sit, vt bene explicat cum aliis P. Suarez *disp. 4. sect. 1.* qui totum eorum errorem in hoc dicit consistere, quod velint, nihil ab homine credendum esse, nisi quod Deus illi immediate proponit, & reuelat. Vnde eam regulam credendorum nullam aliam poquant, nisi priuatam inspirationem, seu illuminationem, quæ vnicuique interior sit: ad quem errorem vtuntur testimoniis scripturæ, ex quibus probent, Deum singulis immediate loqui, & proponere. Hierem. 31. *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in cordibus eorum scribam eam*: & postea, *non docebit vnusquisque proximum suum*. Ioann. 2. *Vultio docebit vos de omnibus, & iterum; non necesse habetis, vt aliquis doceat eu*. Matth. 23. *Vnus est magister vester Ioan. 10. Oves meæ vocem meam audiunt*. 1. ad Corin. 12. *Spiritualis autem iudicat omnia*. Quæ loca non minus adducuntur ab hæreticis ad excludendum propositionem, & doctrinam Ecclesiæ necessariam quàm ad excludendum motiuium formale reuelationis per alios proposita. Quare quicunque admittit necessitatem communem regulariter loquendo propositionis, vel doctrinæ extrinsecæ

per homines factæ, per quos Deus docet, & proponat fidei doctrinam, contradicit hæreticis, & ponit necessitatem regulæ visibilis, ad quam sit recurrendum, & de cuius sufficientia, vel insufficientia hæretici possint convinci, quam regulam visibilem & communem hæretici tollere volunt ad palliandos suos errores. Quod vero regula hæc visibilis sit solum conditio essentialiter necessaria, vel intret ad constandum motuum fidei, hæretici non curant; imò magis auerfabuntur, quod hæc regula visibilis intret ad componendum motuum formale fidei, cum ipsi omnino conentur facere fidem independentem à tali regula visibili. Quomodo ergo potest hæreticis modernis fauere, qui hanc regulam visibilem dicit adesse esse necessariam, ut non solum sit conditio extrinseca, sed intret partialiter ad constandum ipsum motuum intrinsecum fidei in iis, qui non immediate à Deo ipso, sed ab Ecclesia doctrinam fidei accipiunt? Certè non videntur satis attendisse ad mentem, & medullam erroris Caluini, qui hoc obiciunt.

141 Quia verò cætera argumenta, quæ P. Hurtadus contra nostram sententiam repetit, & inculcat, adducta etiam sunt ab aliis Recentioribus, qui nostram doctrinam latius impugnant, ne eadem sapius repetamus, prosequemur referendo, & dissoluendo omnia, quæ & ab ipso, & ab aliis opposita sunt, qui multa alia argumenta addiderunt. Prius tamen aduerto, ipsum Hurtadum tandem *disp. 13, sect. 9, §. 124.* veritate compulsum respondendo ad verba illa ex 2. ad Hebræos à nobis adducta, *constante Deo signis, & portenta*, in quibus Deus dicitur per miracula nobis loqui dando auctoritatem prædicatori proponenti res fidei ex parte Dei, *in solutione ad 4.* ragnuè concessisse, illam esse loquutionem Dei, & contestationem illam per signa, & portenta esse infallibilem ab auctore Deo; *qualis tamen* (inquit) *non est parochi propositio*. In quo iam videtur nobis consentire, dum videtur concedere, eum, qui propter miracula credit, moveri ab ipsis miraculis, tanquam à testimonio Dei, ita ut miracula non sint solum conditio extrinseca, sed consent ipsam testificationem, & loquutionem mediatam Dei, & quidem infallibilem. Ex quo paulatim deduci potest, ut idem concedat de aliis motuiscriticis, quæ non minus conducunt ad obligationem credendi, quam miracula. Nam sicut videns miracula convincitur ad agnoscendam credibilitatem doctrinæ propositæ à prædicatore; sic etiam qui agnoscit sanctitatem doctrinæ, & Ecclesiæ proponentis, martyrum fortitudinem, consensum doctorum, & proborum, & alia, non minus convincitur ad agnoscendam credibilitatem doctrinæ propositæ, & reuelationis Dei; sicut ergo miracula, quæ sunt cõditio, & motuiscriticis, possunt etiam esse obiectum formale, quatenus Deus per illas manifestat, mediante prædicatore doctrinam suam videntibus miracula, quæ faciunt fidem prædicatori, ut pro vero Dei nuntio habeatur, & acceptetur; sic etiam hæc alia ornamenta quæ in prædicatore & prædicatione agnoscuntur, licet sint conditiones, & motuiscriticis, poterunt eadem constare motuum formale, cum non minus hæc ostendant doctrinam illam proponi à prædicatore ex parte Dei, quam miracula. Quod vero attinet ad propositionem Parochi, respondet bene P. Suarez *dist. disp. 5, sect. 1. num. 4.* Si Parochus proponat arti-

culum taliter, ut faciat eum sufficienter credibilem per fidem, & sit obligatio eum credendi tanquam dictum à Deo, Parochum etiam tunc habere infallibilem auctoritatem in eo, quod tunc dicit, quia licet illam non habeat ex se, neque ex infallibili Dei assistentia ei promissa; habet tamen illam ex omnibus requisitis ad propositionem fidei, cum qua est coniuncta talis providentia Dei, ut non permittat, sub eius auctoritate taliter proponi, quod re vera ab ipso reuelatum non est; nam hæc providentia necessaria est, ut homines possint certò credere Deo sic loquenti. Quod si aliquando contingat, aliquod falsum à Parocho proponi, quod videatur etiam sufficienter proponi, id provenit ex ignorantia audientis, nam re ipsa non erat sufficienter propositum. Hæc omnia Suarez *ibi & n. 5.* quibus ostendit bene vnde proveniat auctoritas ita proponentis talis, ut in ea possit fundari nostra fides. Nunc videamus alia argumenta, quæ opponunt, & respondeamus ad singula.

Sextò igitur obiciunt, quia si motuum fidei in rustico est, quia Parochus proponit, ut nuncius Dei, petunt an Parochus constituatur Dei nuncius, antequam proponat illum articulum, vel per ipsam actualem propositionem? Non quidem ante; quia si hoc esset, non posset proponere aliquid falsum, quod tamen est contra experientiam; sed nec dici potest; quod constituatur nuncius Dei per ipsam actualem propositionem reuelationis veræ, nam si rusticus credit, quia parochus proponit ut nuncius Dei, quia proponit reuelationem veram à Deo olim factam; ergo credit ultimò, quia Deus olim reuelavit, atque ideo resoluit totam suam fidem in reuelationem præteritam Dei, & manet nobis eadem difficultas soluenda. Probat utrimò consequentia, quia Parochus proponere ut nuncius Dei, est proponere veram reuelationem Dei præteritam; proponere autem reuelationem veram Dei, includit illam fuisse reuelationem à Deo factam, ergo si creditur, quia Parochus est verus nuncius, creditur, quia illa reuelatio fuit verè olim facta à Deo.

Hoc idem argumentum proponunt aliis verbis circa ipsam reuelationem, vel loquutionem mediatam Dei, quam diximus esse motuum formale nostræ fidei; quia homo non movetur ad credendum propter reuelationem mediatam mysterij, nisi quatenus hæc est vera loquutio, & reuelatio mediata Dei, hoc est, quatenus Deus mediatè loquitur per hos nuncios, vel per hunc modum proponendi; sed hoc, quod est, hanc esse veram reuelationem, vel loquutionem mediatam Dei, includit partialiter reuelationem præteritam, & immediatam Dei, si enim olim Deus hæc non reuelasset, licet nunc Parochus ea proponeret, non esset hæc propositio loquutio, vel reuelatio mediata Dei; ergo de primo ad ultimum fidelis credit partialiter propter reuelationem præteritam Dei, & non propter solam propositionem, & motuam præsentiam.

His suppositis arguunt ulterius: si motuum formale nostræ fidei includit illa duo, scilicet reuelationem præteritam Dei, & propositionem, quæ nunc mihi proponitur, ex quibus duobus fit illud complexum, quod appellatur reuelatio, & loquutio mediata Dei; seu hoc proponit verè ex parte Dei: tunc queri potest, an illa duo credantur immediate, an verò vnum immediatè,

142
Obiectio 6.

143

144

D &c

& alterum mediātē: Si primum ergo reuelatio etiam præterita prout condistincta à propositione præsentis credi potest immediatē, & propter se; & per consequens non est opus recurrere ad aliquid aliud præsens, sed resolueri possumus vltimò fidem nostram in reuelationem præteritam, quam immediatē credamus, vt dicit sententia contraria quam impugnauimus. Si verò dicatur secundum, ergo vel credimus immediatē reuelationem solam præteritam, & propter illam credimus propositionem præsentem; & tunc redit idem argumentum, quod scilicet vltimò resoluitur in solam reuelationem præteritam, arque adeo incidimus in sententiam, quam impugnamus. Vel denique credimus immediatē solam propositionem præsentem, & propter illam credimus reuelationem præteritam: & tunc non habemus pro motiuo formali vltimo loquutionem, & reuelationem mediātam Dei; quia propositio mera præsens, prout non includit reuelationem præteritam Dei, non est loquutio, vel reuelatio mediata Dei, vt probatum est.

145

Hoc argumentum totum, quocumque modo explicetur, habet eandem difficultatem contra motiuum fidei humanæ, de qua quod dixeris, applicare debes ad motiuum fidei diuinæ, quæ (vt dixi) cum proportionem versatur circa diuinum testimonium eo modo, quo fides humana versatur circa testimoniū humanum: Quomodo ergo accipis epistolam patris, qui refert, Petrum obisse, credis sanè fide humana mortem Petri propter auctoritatem, & testimonium Patris, cuius scripturam, & characteres agnoscis. Motiuum ergo formale præter patris veracitatem, est Patris testificatio: quæ quidem testificatio, si attentè consideretur, non continet solum characteres secundum se, sed etiam actionem præteritam, qua Pater illos formauit; nam si iidem characteres ab alio formati essent, non fuissent testificatio Patris. Eodem ergo modo interrogare possumus; an credas propter Scripturam, prout comprehendit characteres, & actionem etiam præteritam, qua formati sunt à patre? alioquin non credis propter Scripturam, & testificationem patris. Rursus, si credis propter complexum ex characteribus, & actione præterita, interroga, an vtramque partem illius complexi credas immediatē, an vnā propter alteram, nempe actionem præteritam propter characteres præsentem, quos vides? & tunc fit idem argumentum, quod scilicet non resoluitur fides tua in testimonium patris; nam characteres secundum se vt condistincti ab actione præterita, non sunt testificatio patris.

146

Imò hoc idem argumentum fieri potest, quando credis patri non scribenti, sed ore proprio loquenti coram te; nam in ipsis etiam verbis possumus distinguere illa duo, scilicet sonum vocis, quem auribus percipis, & actionem, quæ productus fuit à Patre: siue enim ea actio distinguatur ab ipso sono producto, certè auris non percipit, cuius sit illa actio, nam si Deus solum produceret similem sonum, vel Dæmon fingeret vocem tui patris, non discerneres vtrique vnā vocem ab alia: ergo sonus ipse prout condistinctus ab illa actione, non est testificatio, vel loquutio Patris. Credis ergo propter complexum ex sono, & ex actione, si credis propter testimonium patris: & tunc redit idem argumentum, quod scilicet non credis vtramque partem immediatē,

sed vnā propter aliam, nempe actionem patris propter sonum, qui tibi indicat, esse productum à patre, vides, quoad hoc non esse differentiam inter fidem diuinam, & humanam, sed potius ex modo, quo credimus fide humana propter testimonium hominum, declarandum esse, vt dixi, quomodo cum proportionem credamus fide diuinā propter testimonium Dei.

Dices, fidem diuinam differre in hoc à fide humana; quod humana, quia est actus naturalis non potest resolui vltimo in testimonium loquentis, nec tendere in illud propter se, si sit inuidentis: & ideo oportet, quod ipsam testificationem credat propter aliquid aliud, at fides diuinā, quia supernaturalis est, potest habere illum modum tendendi in testimonium Dei propter se sistendo in illo, licet non appareat.

Sed contra hoc est; quia in primis falsum est, quod actu naturali non possumus tendere in testimonium humanum inuidentis, sistendo in ipso. nam ipsi aduersarij fatentur, posse nos, & de facto tendere per actus naturales in aliqua obiecta inuidentia, vt in prima principia probabilia: sicut ergo possumus assentire aliis obiectis obscuris propter ipsa, & sistendo in illis; cur non poterimus assentire testimonio humano inuidenti sistendo in ipso; non superat ergo hoc vires naturales intellectus, imò plerumque contingit, quod non solum de te nobis dicta, sed de ipsa testificatione dubitemus, an aliquis reuera dixerit, vel non dixerit, & aliquando assentimur inuidenter quod dixerit; & propter illud testimonium assentimur etiam obiecto testificato. Deinde, quicquid de hoc sit, certum mihi est, quod non requiratur cum maiori proprietate, & rigore verificari, quod per fidem diuinam credimus Deo, & mouemur ab eius auctoritate, & testimonio quàm credimus per fidem humanam homini, & mouemur ab eius testimonio; nam in stricto, & communi modo loquendi omnium doctorum, & indoctorum, qui fide humana aliquid credit, dicitur moueri auctoritate, & testimonio dicentis, nec sancti Patres vnquam aliud à nobis exigunt, nisi vt credamus Deo, sicut credimus homini, addita tamen maiori firmitate in ipsa fide, & assensu. Videtur Augustinus lib. de utilitate credendi tom. 6. qui totus est in probanda obligatione, & necessitate credendi res nostræ fidei, ex eo, quod in aliis materiis oportet credere parentibus, amicis, magistris, & famulis: multò ergo magis oportet credere in materia religionis. Non ergo vlturpant in alio sensu, aut significatione verbum *Credendi*; alioquin argumentum ineptum esset; nam si fides humana non sistit in testimonio dicentis sed in aliquo alio, fides autem diuinā debet sistere in testimonio Dei, non arguitur bene à debito, & utilitate fidei humanæ ad debitum fidei diuinæ: retorqueret enim Manichæus argumentum, imò vt credam amico, vel parenti, oportet recurrere ad aliquid aliud, & non sistere in eius testimonio; ergo & vt credam Deo, potero recurrere ad aliquid aliud, & non sistere vltimò in eius testimonio, vnde enim scio alium modum credendi à me exigi circa Deum, quàm circa homines, qui absque miraculo possibilis mihi non sit?

Confirmatur primò, & explicatur vltimis vis huius rationis; quia si modus tendendi in testimonium propter ipsum superat modum natura-

lem operandi nostri intellectus; peto in pura natura qualis obligatio esset credendi Deo aliquid intimanti, vel præcipienti; deberet ne homo credere Deo sistendo in eius testimonio? Respondent Recentiores, quod tunc solum deberet credi Deo, sicut creditur homini, resoluendo scilicet fidem in alia motiva, & rationes, quæ ostenderent, Deum illud testificari: ex hoc autem sic arguo: ergo lumine naturæ, non constat nobis obligatio credendi de facto propter Dei testimonium sistendo in ipso: debet ergo hoc ipsum præceptum aliunde haberi ex Dei revelatione, & fide credi. De hoc autem ipso primo actu fidei, quo creditur illa obligatio, redit difficultas: quia ante ipsum non potest præcedere alius actus fidei, sed solum iudicium prudentiæ evidens de credibilitate, seu obligatione credendi; ergo illa obligatio cognoscitur evidenter; ergo non solum ex revelatione, & fide: alioquin nulla erit obligatio eliciendi illum primum actum fidei, & per consequens neque illum alium sequentem. Fatendum ergo est, lumine naturæ cognosci (licet ille etiam assensus evidens fiat supernaturalis, vt infra videbimus) obligationem conandi elicere assensum fidei firmum propter Dei testimonium, eo modo, quo credere solemus propter testimonium hominum, addita, vt dixi, maiori firmitate, vt decet diuinam auctoritatem, cui creditur: alioquin non posset præcedere iudicium evidens prudentiæ de eiusmodi obligatione credendi.

Confirmatur secundo, quia si eiusmodi obligatio solum potest constare ex revelatione speciali, qua Deus revelauit, se velle cleuare hominem ad talem modum insolitum credendi, quem ab eo vult exigere; non potest hoc debitum innotescere, nisi hæc ipsa reuelatio proponatur. Et tamen fideles incipiunt credere mysteria fidei, antequam illis proponatur illa specialis Dei reuelatio, vt constat experientia omnium: ergo fatendum est, vel ipsos non credere fide diuina toto illo tempore, vel (quod verum est) proposita sufficienter reuelatione Dei circa mysteria, eo ipso cognosci obligationem de iure naturæ conandi, seu impetrandi assensum firmum circa illa obiecta propter Dei testimonium, eo modo, quo credimus hominibus doctis, vel grauius, ablati tamen imperfectionibus infirmitatis, formidinis, &c.

Hinc ergo, vt ad solutionem obiectionis redeamus, constat, eodem modo quoad hoc resoluendum esse assensum fidei nostræ in testimonium Dei, quo resoluitur assensus fidei humanæ in testimonium hominis, patris, vel amici: in hoc autem ita credimus obitum Petri v.g. propter testimonium Ioannis, vt hoc ipsum testimonium credamus propter ipsum. Resoluendo autem testimonium illud in suas partes, quibus constat, nempe in characteres, v.g. quos videmus, aut sonum vocis, quem audimus, & actionem, qua characteres formati fuerunt à Ioanne, vel sonus ab eodem fuit productus; dici posset, ita credi à nobis illud complexum, vt tamen non vtraque pars credatur æquè immediate, nam actionem præteritam cognoscimus mediante characterē, vel sonum, qui nobis indicat processionem suam à Ioanne. Hoc tamen non obstat, quominus dicamur verè credere propter testimonium Ioannis, nam characteres ipsi, vel vox, quam percipimus, quid aliud est, quam testificatio, & loquela Ioannis: si ergo credimus propter characteres, aut voces

Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuine.

verè, & propriè credimus propter testificationem Ioannis. Fatemur, non resolui fidem vltimò in testimonium Ioannis reduplicatiuè secundum totum, quod inuoluit etiam in obliquo, nam vt sic inuoluit etiam actionem præteritam; resoluitur tamen in totum illud, vt in motiuum, & tanquā in motiuum vltimū resoluitur in testimonium Ioannis secundū quod dicit in recto, scilicet in characteres, aut voces, quæ verè, & propriè sunt testimonium & loquela Ioannis, quæ seipsa manifestat, se esse loquemem Ioannis, quia se ipsa manifestat actionem præteritam, qua processit à Ioanne.

Similiter ergo fides diuina dici posset cum eodem rigore, & proprietate, quod resoluitur in testificationem Dei, nam licet testificatio mediata Dei, vt talis est, inuoluat duo, scilicet propositionem, qua nunc à Parocho v.g. proponitur articulus cum his circumstantiis &c. & processionem qua hæc propositio processit à Deo media reuelatione præterita, & tota serie intermedia, & licet assensus fidei non tendat æquè vltimò ad illa omnia, verè tamen credimus illam testificationem Dei sistendo in ipsa, hoc est, non probando illam ex aliquo, quod sit extra ipsam, sed vltimò resoluendo in ipsam secundū id, quod dicit in recto, scilicet in propositionem præsentem, quæ licet non probet euidenter reuelationem præteritam Dei, probat tamen eam cum tanta verisimilitudine, vt accedente pia affectione possit prudenter credi hanc propositionem esse ex parte Dei, seu procedere mediātē ex reuelatione præterita Dei: quare dum credimus mysterium reuelatum propter mediatam testificationem Dei, resoluimus vltimò partialiter in hanc propositionem præsentem, quæ verè est in recto testificatio mediata Dei, & quæ seipsa ostendit obscure se esse talem, dum ostendit, se procedere ex reuelatione præterita Dei. Quando ergo dicimus, quod ex terminis ipsis inuidenter apparet hanc esse loquutionem mediatam Dei, seu hoc nobis proponi ex parte Dei; nolumus dicere, quod omnes, & singulæ partes illius complexi constent, vel appareat immediate ex terminis: sed solum dicimus, quod sicut testificatio hominis quoad id, quod dicit in recto, apparet immediate, & probat id, quod dicit in obliquo: sic testificatio mediata Dei quoad id, quod dicit in recto apparet inuidenter ex connexionē terminorū, quia hæc propositio parochi cū talibus circumstantiis miraculorū, motuorū, &c. ex ipsis terminis est talis, quæ probat, quod procedit à reuelatione præterita Dei; quæ reuelatio præterita, licet ipsa nō appareat immediate, ex terminis, apparet tamen immediate ex terminis, hanc præsentē propositionem esse talem, quæ probet reuelationem præteritam, atque adeo ex terminis apparet, hanc esse reuelationē mediatam, hoc est, esse talem, quæ se ipsa probet, quod procedit ex reuelatione præterita & immediata Dei, & tota propositio integra apparet ex terminis, quia non apparet ex alio præter ipsos terminos, qui componunt reuelationem mediatam.

Hæc autem doctrina non solum procedit in nobis qui credimus propter reuelationem mediatam, seu propter reuelationem præteritam nobis ab aliis propositam; sed etiam in iis, qui crederent propter reuelationem immediatam Dei inuidentem v.g. si Deus alicui immediate loqueretur, & reuelaret aliquid per voces materiales ab ipso Deo formatas: tunc enim crederet qui

D 2 dem

151

Testificatio
mediata Dei
duo inuoluit.

152

dem propter reuelationem immediatam Dei, nempe propter voces illas, quæ sunt reuelatio immediata Dei: illæ tamen voces ostenderent, ipsas formatas esse à Deo, actio verò Dei, qua illas produxit, & quæ complet illas voces in ratione testimonij diuini, non apparet immediatè in se, sed per voces ipsas, quæ possunt obscure, & ineuidenter ostendere illam actionem, seu processionem à Deo. Vnde quoad hoc non dicimus aliquid peculiare de reuelatione mediata: vtrique enim immediatè apparet in se ipsa quoad id, quod dicit in recto: in vtrique apparet immediatè, quod sit aliquid probans, quod procedat à Deo: in vtrique denique cognoscitur non immediatè sed mediatè id per quod completur in obliquo in ratione testimonij diuini, scilicet, actio Dei, qua mediatè vel immediatè processit à Deo.

153
*Parochus per
propositionem
actualem ar-
ticuli veri
constituitur
nuncius Dei
quoad illum
articulum.*

Hinc iam responderi facile potest ad objectionem supra factam: dici enim potest, parochum per ipsam propositionem actualem talem articuli veri constitui nuncium Dei quoad illum articulum. Rusticus autem credens articulum; quia parochus illum taliter proponit vt nuncius Dei; credit quidem propter illud complexum ex propositione Parochi, & reuelatione Dei præterita, à qua hæc propositio completur in ratione reuelationis mediata: non tamen ita vt singulæ partes illius complexi credantur immediatè, sed vna propter aliam scilicet reuelatio præterita propter propositionem præsentem, quæ cum talibus circumstantiis facta probat ineuidenter, quod procedat à reuelatione præterita Dei, vt explicatum est.

154
*Reuelatio me-
diata vera
est motuum
vltimum no-
stra fidei se-
cundum par-
tem quæ di-
cit in recto, non
secundum to-
tum quod in-
cludit in ob-
liquo.*

Eodem etiam modo respondendum est ad alteram instantiam ibi factam: scilicet, nos credere propter reuelationem mediatam veram; provt vera autem includit reuelationem immediatam præteritam. Respondetur facile, motuum esse reuelationem mediatam veram, non ita, vt sit motuum vltimum secundum totum quod includit etiam in obliquo, sed secundum vnā partem, quam dicit in recto, & quæ specificatiue est reuelatio mediata vera, licet illud, quod in obliquo inuoluit vt vera, non credatur propter se vltimo, sed propter id quod dicit in recto. Si cuti etiam dicimus, intellectum nostrum appetitu innato tendere ad cognitionem verā, per quam perficitur; & tamen non perficitur intellectus, per totum id, quod cognitio vera inuoluit in obliquo, nam cognitio provt vera includit partialiter denominationem extrinsecam prouenientem ab obiecto ita se habente. Sic ergo dicimus, motuum vltimum fidei nostræ esse reuelationem mediatam veram, licet non secundum singulas partes, quas inuoluit in obliquo reuelatio mediata vera, provt talis est.

155

Dices: ergo resoluitur vltimò nostra fides in motuum verè humanum, non in testimonium Dei: nam propositio articuli prout condistincta à reuelatione immediata præterita Dei, non est testimonium Dei, sed Parochi, v.g. si ergo fides resoluitur vltimò in illam, & non in reuelationem præteritam, consequens est, quod resoluitur in aliquid merè humanum.

*Parochi pro-
positio prout
condistincta
à reuelatione
præterita Dei
denominatur
testificatio
mediata Dei.*

Respondeo, negando sequelam: quia propositio Parochi, licet non denominetur à se ipsa sola testificatio Dei, ipsa tamen etiam prout condistincta à reuelatione præterita Dei, est, quæ denominatur testificatio mediata Dei, sicut propositio vera, licet non denominetur vera veritate formali

à sola sua entitate, sed etiam ab obiecto: ipsa tamen sola prout condistincta ab obiecto est, quæ denominatur vera. Si ergo assensus fidei resoluitur vltimò in propositionem articuli cum talibus circumstantiis, quæ sola est, quæ denominatur reuelatio mediata Dei, consequens est, quod resoluitur simpliciter & absolute in reuelationem mediatam, & per consequens falsum est, quod resoluitur in motuum merè humanum, nam reuelatio mediata Dei, non est motuum merè humanum, sicut licet fides humana resoluitur vltimò in characteres, qui videntur, vel in sonum vocis, qui auditur, qui quidem prout condistincti ab actione, qua procedunt à scribente, vel loquente, non denominantur à se ipsis essentialiter testimonij, vel loquela: non ideo dicimus, fidem humanam resolui in merum motuum rationis, & non testimonium humanum: & licet fides diuina quando Deus aliquid immediatè reuelaret, resolueretur in voces illas, quæ prout condistinctæ ab actione, qua fiunt à Deo, non denominantur à se ipsis essentialiter, testimonium Dei; non tamen ideo diceretur fides illa resolui in argumentum merè rationis, & non in testimonium diuinum. Sic ergo loquendum omnino est de fide diuina, quæ habetur per reuelationem, & testificationem diuinam mediatam. Dices, ergo saltem non resoluitur vltimò fides in testimonium Dei reduplicatiue, vt testimonium Dei est, sed solum specificatiue in id, quod est testimonium Dei, quia propositio præfens parochi cum his motus, prout condistincta à reuelatione præterita non est reduplicatiue, & adæquate testimonium Dei. Respondeo, non resolui vltimò fidem in testimonium Dei prout reduplicatiue est adæquate talis; resolui tamen proximè in illud vt est adæquate & reduplicatiue tale: vltimò verò in testimonium Dei specificatiue & reduplicatiue in aliquid illius, quod sufficit abundè, vt in toto rigore dicatur resolui in testimonium Dei propter ipsum, & sistere in ipso. Sic enim Theologi fatentur Christum Deum, & hominem adorari cultu latria, propriæ non respectiue, sed absolute, quia licet eius humanitas non adoretur latria propter excellentiam propriam humanitatis, sed propter excellentiam diuinitatis: quia tamen illa etiam diuinitas est aliquid Christi, verum est, cultum illum non tendere ad aliud, sed sistere in ipso Christo, & totum illum cultum resolui, & fundari in ipso Christo, non quidem in singulis partibus vltimo, sed in vna, propter quam adoratur etiam altera. Sic verum erit, fidem resolui vltimò in testimonium Dei, licet non resoluitur vltimò in singulas partes testimonij Dei, sed in alteram ex illis; hoc enim sufficit, vt verum sit non resolui in aliud, sed sistere in ipso testimonio Dei. Quam doctrinam, & responsum in ea fundatam videtur breuiter tradidisse S. Thom. in 3. distinct. 23. quest. 2. art. 2. quæstioncula 2. ad 3. cum enim obiecit sibi, quod actus, quo fidelis discernitur ab infideli, non sit credere Deo, sed potius credere nuntio Dei, atque adeo magis esse credere homini, quam Deo: respondet his verbis *Ad tertium dicendum, quod fidelis credit homini, non in quantum homo, sed in quantum Deus in eo loquitur, quod ex certis experimentis colligere potest: infidelis autem non credit Deo in homine loquenti. Vbi non solum doctrina tota nostræ sententiæ continetur, sed etiam hæc vltima solutio nunc tradita: fatetur enim S. Doctor, nos*

ex certis experimentis colligere, Deum in nuncio loqui, & ideo nos Deo propriissime credere.

Hoc itaque pacto sufficienter soluitur argumentum illorum Recentiorum, concedendo tunc uelationem præteritam, ut condiscant à propositione præsentis non cognosci immediate, sed mediata per alteram partem eiusdem testificationis diuinæ: cæterum aliter, & melius fortasse possumus respondere, & negare, quod reuelatio

præterita reuelatio, & prædicatio, quæ præterita cognoscatur mediâ, per illum assensum, quod credo hoc mihi proponi ex parte Dei. Nam licet reuelatio præterita seorsim, & secundum se non possit re nobis credi immediate: quatenus tamen est vnum extremum huius propositionis, potest affirmari ab eis aliquo medio proprio, sed solum propter connexionem, quæ apparet inter extrema propositionis: illud enim quod affirmatur de subiecto propter connexionem quæ apparet inter illud prædicatum, & subiectum, non dicitur affirmari mediâ, sed immediate, si quidem affirmatur ex apprehensione, & connexionem terminorum. Talis autem connexio apparet obscure inter hanc propositionem articuli cum talibus motiuis, (quod est subiectum) & inter hoc quod est processisse à diuina reuelatione præterita, (quod est prædicatum) quare visâ hac propositione articuli cum talibus motiuis, & apprehenso prædicato, scilicet, procedere à reuelatione præterita, & apparet intellectus, non datâ, sed obscure, connexion inter illa duo extrema, ratione cuius potest sine alio argumento, aut medio proprio affirmare illud prædicatum de hoc subiecto. Nec ad hoc requiritur, quod appareat connexio necessaria: nam quando ego dico, *si Petrus petis librum, Ioannes dabit*, non apparet connexio necessaria: & tamen ego assentior, & quidem immediate propter connexionem magnam quæ apparet inter extrema, scilicetiam propter connexionem, quæ apparet inter hoc, quod est proponi mihi hanc doctrinam tali modo, & hoc quod est, procedere à reuelatione præterita Dei, possum prædicare ex penetratione terminorum vnum de alio. Illud ergo prædicatum seorsim non possum immediate affirmare dicendo: *Deus reuelauit hoc: quia inter extrema illius propositionis, scilicet Deum, & reuelasse hanc doctrinam, non apparet connexio: possum tamen illud prædicatum affirmare de hac propositione doctrinæ quia inter hæc extrema, seu inter hanc talem propositionem doctrinæ, & processionem à reuelatione præterita, apparet magna connexio, quæ nisi appareat non potest fieri prædicatio immediata.*

Dices: ergo per illum assensum credo, fuisse
revelationem præteritam, ergo vel in se vel in alio.
Respondeo, me non credere scorsim, quòd fue-
rit revelatio præterita, fed quòd fuerit causa huius
propositionis præsentis doctrinæ: ad hoc autem
non debet apparere connexio, vt dixi, inter re-
velationem, & eius, existentiam, fed inter il-
lum vt causantem, & inter hanc præsentem pro-
positionem doctrinæ, quæ connexio potest ap-
parere, licet illa prior non appareat.

Dices iterum, ergo: verè non credo immedia-
te existentiam præteritam revelationis; s; d per
medium, scilicet, per doctrinam talem præsen-
tem. Respondeo negando sequelam; nam cre-
dere per medium propriè est affirmare vnum,
quia affirmatur aliud, ad quod debet interveni-
re duplex affirmatio taltem virtualis: vnum au-
tem Card. de Lugo de Virtute Fidei Divina.

tem extremum affirmationis non est medium ad affirmandum alterum de ipso, sed conuenit tanquam extremum, sine quo non appareret connexionio inter utrumque, quæ requiritur ad affirmandum unum de alio. Vno verbo distinguo; credo reuelationem præteritam in se, & independentem ab altero extremo, nego: credo independentem ab alio medio proprio, & solum propter connexionem inter extrema illius affirmationis, concedo: hoc autem non tollit assensum immediatum, cum adhuc sit propter connexionem solum inter extrema eiusdem assensus.

Confirmatur solutio: quia etiam si diceremus, reuelationem præteritam credi, & conclusionem propter præsentem propositionem doctrinae, & præmissam: adhuc ad assensum illius conclusionis requireretur cognitio bonitatis illationis, seu connexionis inter obiectum præmissæ, & obiectum conclusionis, quæ cognitio non esset immediata: cum non esset conclusio: alioquin ad ipsam requireretur alia cognitio bonitatis illationis immediata, vel procederetur in infinitum: sicut ergo illa cognitio connexionis inter obiectum præmissæ, & conclusionis potest esse immediata ex apprehensione extremorum: cur non poterit assensum immediate absque alio argumento, vel medio, connexioni inter ipsam reuelationem præteritam, & propositionem præsentem, & dicere, hæc propositio doctrinae taliter facta est aliquid procedens ad reuelatione præterita Dei.

Septimò obiciunt, quia si habirus fidei di-
uine elicit assensum, quò immèdiatè *œdumus*,
hunc hominem proponere nobis hunc articu-
lum ex parte Dei: ergo, qui negaret, hunc ho-
minem proponere ex parte Dei, licet conceder-
et ipsum articulum, esset hæreticus, quia nega-
ret id, ad quod credendum immèdiatè obligat
fides. Respondetur, eandem difficultatem esse
in contraria sententia, si rusticus proponens
sibi Parocho articulum aliquem, quem deberet
credere; ipse negare, Deum illum reuelasse.
Certum enim est, quod peccaret contra fidem,
etiamsi articulus ille esset re ipsa falsus, & non
fuisset à Deo reuelatus: quia fides obligat tunc,
rusticus ad credendum, Deum reuelasse, quod
re ipsa non reuelauit. Sic in casu argumenti pec-
catur contra fidem, quia hæc obligat ad acci-
piendum vt nuntium Dei id, quod aliquando
non est nuntium Dei. Non tamen esset hæreti-
cus; quia ad hæresim non sufficit peccare con-
tra fidem, sed oportet negare id, quod re ipsa
vniuersa Ecclesia credit: non credit autem vni-
uersa Ecclesia, hunc parochum loqui ex parte
Dei, licet rusticus per accidens id teneatur ple-
rumque credere.

Uiget Hurtadus dicta disp. 12. sect. 9. §. 121.
quia si homo prudens loquatur cum Parocho
proponente ei mysteria fidei, cui homo prudens
dicat, ego non credo, hanc propositionem tuam
esse illo modo reuelationem Dei, neque Deum
mihi per te loqui, credo tamen te vera propo-
nere, & credo reuelationem praeprictam factam
Prophetæ: hic certè catholicè crederet: sic om-
nes credimus, & apertè negamus, illam propo-
sitionem Parochi esse reuelationem Dei, ergo non
possimus credere reuelationem Propositionem illam
parochi acceptatam, vt testimonium Dei. Quod
dicit est argumentum cuiusdam, contra hanc tenen-

Reuelatio
præterita cre-
ditur inde-
pendenter ab
alio medio
proprio, &
solū prop. r
connexionē
inter extre-
ma assensus.

161
ieſio 7.

*Ad haeresim
non sufficit
peccare con-
tra fidem, sed
oportet nega-
re id quod
universa Ec-
clesia credit.*

162

tentiam. Excessit tamen doctus Pater nimio affectu contra sententiam, quam impugnandam susceperat: argumentum enim hoc facile, & in promptu habet ex dictis solutionem. Nam vel Parochus proponit mysterium sufficienter, ut obliget hominem illum prudentem ad credendum illud, vel non proponit sufficienter. Si non proponit sufficienter, certe homo prudens, qui insufficientiam cognoscit, non obligatur ad credendum, quod proponatur ex parte Dei, nec id, quod proponitur, si verò proponat sufficienter ad obligandum, ut credatur, sicut in sententia eiusdem Auctoris, peccaret homo ille dicendo, ego credo mysterium, sed non credo proponi sufficienter ad credendum, imò non crederet fide diuina mysteria, cum non crederet esse prudentem credibile: sic in nostra sententia peccaret dicendo, ego non credo, hoc mihi proponi ex parte Dei, in quo certe non videtur esse posse quoad hoc questio, nilis de nomine: nos enim per reuelationem mediatam, nihil aliud intelligimus, nisi quod proponatur ex parte Dei, seu per notitiam, quam proponens habet derivatam à reuelatione præterita Dei, quod sufficere, ut Deus dicatur loqui mediatè, mox videbimus. Cum ergo, stantibus illis motibus, negari non possit licetè, quod Parochus proponat ex parte Dei, seu proponat ex notitia, quam habet derivatam à prima reuelatione Dei, alioquin nec posset obligari homo ille ad credendam reuelationem Dei præteritam; consequens est, ut loquendo de re ipsa; non possit etiam licetè negare, quod Deus loquatur mediatè ipsi per Parochum, Quamvis possit licetè negare, illam debere appellari loquutionem Dei, quia hoc pertinet ad modum loquendi sub opinione positum. Addo denique si vellet obstinate dicere, se nolle credere propter testimonium illud parochi sed solum propter reuelationem præteritam Dei, tunc in mea sententia non habiturum assensum fidei circa mysterium, imò nec assensum vllum: quia reuelationem præteritam secundum se credere non potest, sine alio medio, nisi tanquam extremum loquutionis mediatæ modo explicato. Quando tamen fideles credunt, non excludunt propositionem Ecclesiæ sibi sufficienter factam, quia intellectus conatur credere eo modo, quo potest, & non potest credere sine motiuo completo sui assensus.

163
Obiectio 8.
Octauo obiciunt, quia non quoties Parochus proponit articulum fidei, proponit illum ex parte Dei, vel ut nuncius Dei: ergo non potest rusticus semper credere propter reuelationem mediatam Dei. Antecedens probatur, quia ad loquendum ex parte Dei non sufficit, Deum id reuclasse, & nunc à paracho dici quod olim Deus dixit: vltra hoc enim requiritur intentio loquendi ex parte Dei: alioquin enim quādo Deus in scriptura refert mendacia, quæ dixit Dæmon, Deus loqueretur ex parte Dæmonis, & ut nuncius Dæmonis. Parochus ergo potest aliquando loqui solum recitativè, referendo quid Deus olim reuclauerit, non intendendo loqui, ut nuncius Dei, ergo non est idem loqui ex parte Dei, ac refertè aliquid, quod Deus olim reuclauit.

164
Credere propter reuelationem mediatam Dei ut intelligitur.
Respondeo, quando dicimus, quod credimus propter reuelationem mediatam Dei, & quia nobis proponitur ex parte Dei, non loqui nos de nuncio, aut procuratore stricto, qui ex commissione Dei constitutus sit ad ita loquendum, nam

licet frequenter id ita sit, prout Apostoli, & prædicatores dicuntur legati Dei, & legatione fungi, quando proponunt res nostræ fidei: non est tamen id necessarium, ut Deus dicatur per eos loqui: sufficit, quod Deus reuclauerit tale mysterium ea intentione, ut notitia illius per quamcumque viam ad nos perveniret. Sicut si aliquis coram multitudine aliquid diceret, eo animo, ut ea notitia veniret ad partem suam absentem: tunc enim quicumque ea refertet patri, licet non haberet intentionem illam loquendi nomine filij, vel ut nuncius illius, adhuc filius diceretur loqui patri suo per illum, tanquam per organum: nec in ipso organo requiritur ad hoc specialis intentio: potest enim aliquis vti phitaco, vel alio simili instrumento ad manifestandam alteri suam mentem: cum ergo loqui nihil aliud sit, quam ordinare, & dirigere nostram mentem ad alium; non est cur non dicamus Deum semper loqui nobis per illos, qui res nostræ fidei ab illo acceptas nobis proponunt. Deus enim primò reuelans illam veritatem, eo animo id fecit, ut posset aliqua via ad eam notitiam pervenire; ergo dum ita pervenit, Deus vere communicat mihi suam mentem per hoc instrumentum. Deus autem non dicitur in scriptura loqui ex parte Dæmonis, quia Dæmon non manifestavit Deo illa obiecta ea intentione, ut per ipsum veniret ad nos eorum notitia, ut constat. Et licet dæmon habuisset eam intentionem non sufficit, nisi per internum hanc ipsa intentio Dæmonis mihi fieret manifesta: nam loqui mihi est manifestare mihi animum ordinantis ad me suam mentem. Porro Deum ea intentione reuclasse primò doctrinam fidei, ut ab aliis ad alios perveniret, constat ex Scriptura passim, Genes. 1. Scio, quod præcepturus sit filiis suis, Deuter. 10. Eruntque verba hæc in corde tuo, & docebis ea filiis tuis. Psalm. 77. Quanta mandavit patribus nostris, nota facere ea filiis suis, ut cognoscat generatio altera. Filij, qui nascuntur, & exsurgunt, & narrabunt filiis suis. & Ideo Ioannes Baptista dicitur Ioannis 1. Missus à Deo, ut omnes crederent per illum & alibi sæpe. Ad quod ponderat bene Salmeron disp. 3. in epist. ad Rom. verba Pauli ibi. c. 10. Quomodo credent, quem non audierunt? ex quibus probat, nos audire verè Christum, quando prædicatorem Christi audimus, iuxta illa eiusdem Christi verba, qui vos audis, me audis, atque ideo tunc Christum nobis per prædicatorem loqui.

Sed contra obiciunt non: quia is, cui proponuntur res fidei, non semper advertit, quod proponens sit nuncius Dei, aut loquatur nomine Dei; sed solum audit illam veritatem fuisse à Deo reuclatam; & hoc sufficit, ut credat: non ergo credit, quia nunc proponuntur ex parte Dei, sed propter solam reuelationem præteritam. Respondetur, negando antecedens, quod procedit ex falsa suppositione, quod scilicet nos loquamur de riguroso, & stricto nuncio loquente nomine Dei, cum autem sermo sit de instrumento solum, per quod sermo Dei, & eius notitia ad nos venit, quod sermo Dei, & eius notitia ad nos venit, dicimus, non posse fieri, quod aliquis concipiat Deum hoc reuclasse eo animo, ut omnibus communicetur eius notitia, & non concipiat, Deum per hoc instrumentum manifestare ipsi nunc suam mentem: cum illa duo non distinguantur inter se: hanc notitiam ortum habuisse ex Deo intendente, quod omnibus manifestetur; & Deum

hac via manifestare nobis suam mentem: ergo qui concipit vnum, concipit etiam alterum, nec id potest ignorare.

166

Dices, potest aliquis audire, quod Deus reuelauerit mysterium, & non concipere, nec advertere, intendisse, quod eius notitia ad omnes veniet; unde non conciperet Deum de facto nobis loqui per hæc instrumenta. Respondeo, si id contingeret, non posset homo ille credere per habitum fidei infusæ, quia hæc habet pro obiecto, formali testificationem Dei: tunc autem fides non posset ultimo resolui in reuelationem Dei illam: non enim in præteritam, & immediatam, quia illa non apparet in se, sed cognoscitur per aliquod medium, ut probauimus: sed nec etiam in mediatam, & præsentem, quia per te homo tunc non concipit, Deum loqui, & manifestare suam mentem per hæc instrumenta, quia non restat testificatio Dei, in quam ut in motuum formale vltimum tendat assensus fidei. Fieret ergo alius assensus habens pro obiecto formali vltimo testificationem humanam, & qui resolveretur in hominis testimonium; non, verò fieret assensus fidei diuinæ, deficiente eius obiecto formali: de facto tamen casus ille vel nunquam, vel vix nunquam eueniet: quia omnes, quibus proponuntur res nostræ fidei, audiunt illas tanquam ad se pertinentes, non ut ea, quæ aliis personis priuatim reuelata audiunt: de his enim parum curant, nec assensum, aut dissensum præbent, quia ad ipsos non pertinent, nec Deus ipsis loqui voluit per tales reuelationes: at verò circa res fidei non ita se habent, sed concipiunt obligationem positivam credendi; Deo enim loquenti ille, cui loquitur, debet positivum assensum. Vnde experimur, circa reuelationes priuatas aliquibus sanctis viris factas, quod audimus, nunquam nos ferri ad credendum, sicut circa ea, quæ proponuntur nobis ut pertinentia ad fidem; quia nimirum hæc concipimus dici nobis, atque idem dum dicuntur, apparet iam testificatio, & loquutio mediata Dei, propter quam credamus: in illis verò aliis non concipimus dici nobis à Deo, sed dicta fuisse alicui personæ: quam loquutionem præteritam credimus fide humana propter auctoritatem referentis illam: nec agnoscimus debitum positivum credendi, hoc enim solum videtur esse in illo, cui Deus aliquid mediata, vel immediata dicit: quia ipsummet loqui, & dicere est implicite exigere fidem eorum, quæ dicuntur; unde non possumus absque irreuerentia non credere ea, quæ nobis ex parte Dei proponuntur, licet circa ea, quæ nobis non proponuntur, sed referuntur aliis proposita, non exigatur positivus eiusmodi assensus.

167

Non tamen nego, posse aliquando peccari contra fidem, negando id, quod Deus alteri reuelat reuelatione priuata, & absque animo loquendi aliis per illum. Quando enim Rex coram aliis aliquid dicit Petro, potest quidem solum Petrum alloqui (quia aliud est alios alloqui, aliud coram illis loqui) & potest coram omnibus loqui, sed non cum aliis: tunc autem alij, qui audiunt Regem loquentem, non possent sine Regis irreuerentia negare esse verum, quod Rex Petro dicit. Sic si Deus coram aliis aliquid Ioanni diceret, qui prudenter dubitare non possunt de reuelatione Dei cum Ioanne loquentis, peccarent grauiter contra fidem negando esse verum id, quod Deus Ioanni reuelat. Possent autem tunc ex fide crede-

re id, quod Deus dicit Ioanni, si reuelatio illa prudenter esset credibilis: quia tunc verè assensus terminaretur ad obiectum formale fidei, nempe ad reuelationem Dei immediatè notam vel clarè, vel obscurè iis, qui credunt. Si tamen reuelatio non fieret coram illis, sed referretur antea facta, non posset elici assensus fidei circa illam, vel circa rem reuelatam, propter rationem traditam, quia tunc nulla fieret reuelatio mediata præsens audientibus, quibus Deus loqui nullo modo voluit, in quam resolveretur assensus; reuelatio autem præterita secundum se non apparet, nisi per aliud medium humanum, nempe per testimonium referentis, quod neque est loquutio mediata Dei, nec illam integrat, aut componit, quare nullo modo resolui posset assensus ille in reuelationem Dei mediatam, vel immediatam sistendo in illa: credo tamen, quod si reuelatio illa ita proponeretur, ut non posset prudenter de illa dubitari, tali nempe pondere motiuorum, quali proponuntur res nostræ fidei, quando obligant ad assensum, possent peccare grauiter, qui adhuc negarent rem à Deo reuelatam: quia licet non tencerentur ad positivè assentiendū, eo quod Deus non loqueretur cum illis villo modo, nec exigeret ab eis fidem; imò nec possent fide diuinæ assentiri, ut dixi, adhuc auctoritas testimonij diuini sufficienter propositi exigeret, ne alij positivè dissentirent, quia dissensus redundaret in contemptum, & irreuerentiam diuinæ auctoritatis. Sicut si Rex Petro aliquid dixisset, cæteri, qui non possent prudenter dubitare, quod Rex id dixisset, non possent, sine aliqua irreuerentia in Regem, negare adhuc esse verum id, quod Rex dixisset referretur Petro: quia Regia auctoritas, licet non exigit fidem ab iis, ad quos non loquitur; exigit tamen, ne verum negetur id, quod prudenter dubitari non potest dictum esse à Rege.

168

Dices, adhuc sequi ex dictis, quod possit contra nos retorqueri argumentum, quo supra vsumus contra sententiam contrariam; deberent enim omnes, præsertim rustici, instrui, & admoneri de hoc modo credendi propter reuelationem mediatam Dei, sicut nos diximus supra, quod debuissent instrui de debito credendi propter reuelationem præteritam sistendo in ipsa. Respondeo negando sequelam: ratio autem discriminis est clara: quia in sententia contraria ponitur modus assentiendi propter reuelationem præteritam sistendo in ipsa, quem modum assentiendi vlli obiecto præterito, quod in se non appareat, fatentur illi Theologi esse supra vires nostri intellectus; quare homo, qui nunquam talem assentiendi modum in se habuit, non potest, nisi moneatur, diuinare ex se, quod sit possibilis, & quod possit illum habere in hac materia. At vero in nostra sententia non ponimus nouum modum assentiendi, qualem in aliis materiis homo non habet, sed eundem, nam in aliis etiam materiis, ut vidimus, credimus fide humana propter testimonium Patris vel amici, non quidem omnino immediatum, sed mediatum, sistendo in ipso: quare intellectus eleuatus habitu fidei non extrahitur ad nouum modum assentiendi, sed obligatur ad eundem per actum supernaturalem, addita maiori adhesionem, & firmitate, prout decet supremam auctoritatem Dei, cui creditur.

Urgebis, quia in aliis materiis intellectus solet utroque modo credere: scilicet, vel resoluendo

169

D 4 do

do fidem humanam vltimò in testificationem mediatam hominis, vel resoluendo vltimò in alia motiua: v.g. credo, *Petrum obiisse, quia Paulus verax testatur, meum patrem id affirmasse*: vbi iam resoluatur vltimò in auctoritatem Pauli non in testimonium patris: ergo in rebus fidei aliquando assentiet vno, aliquando altero modo, nisi specialiter instruat.

Respondeo, negando consequentiam. Ratio est, quia cum res fidei nostræ proponantur, vt credendæ firmissimè, hoc est, vt postea videbimus, assensu super omnia: ratio dicat, eiusmodi assensum, & cultum supremum intellectualem, non esse tribuendum testimonio, vel auctoritati humanæ, sed diuinæ. Vnde sicut non tribuimus cultum latræ creaturæ sistendo in eius excellentia, sed referendo ad excellentiam Dei, vt ad motiuum vltimum: sic non debemus tribuere cultum illum intellectualem supremum motiuo humano, vt tale est, sed prout idem est testimonium diuinum. Inde ergo voluntas, quod prudenter imperat assensum firmissimum fidei, imperat etiam talem modum assentiendi prout auctoritatem Dei, tanquam propter vltimum motiuum, ne vlli auctoritati inferiori deferatur cultus ille; qui soli Deo reservari debet.

170
Obiectio 10.

Obiiciunt decimò, quia potest contingere, quod ipse Parochus, qui proponit veritatem fidei non habet euentiam creditilitatis, atque ideo imprudenter agat proponendo illum articulum rustico: & tamen rusticus credit per verum assensum fidei, quia pro eius capto sufficienter propositus est ipsi ille articulus, & debet illum credere: non credit ergo propter reuelationem mediatam Dei, nam parochus tunc non se gerit, vt nuncius Dei, sed potius operatur contra debitum suum, & contra voluntatem Dei.

Responderetur facile ex supradictis etiam si Parochus putet esse falsum articulum, quem proponit, si tamen vere proponit, quod audiuit, & vult vt notitia illa, quæ accepit, & quæ vere fuit deriuata à Dei reuelatione, hoc sufficit, vt rusticus accipiat etiam illam doctrinam à Deo media propositione parochi, cum hæc propositio parochi procedat ex notitia data à Deo, qui illum dedit eo animo, vt ad omnes perveniret, hac vel illa via siue per credentes, siue etiam per incredulos. Aliud esset, si parochus non videretur notitia accepta, sed independentem ab illa, fingeret ipse, vel putans se fingere, proponeret verum articulum: tunc enim etiam si vere illum audisset; si tamen non recordaretur, vel non vellet vt eiufmodi notitia, non diceretur Deus per illum proponere, cum non procederet ex Dei reuelatione præterita talis notitia data huic rustico, vt supra explicuimus, atque ideo tunc rusticus non eliceret assensum supernaturalem fidei diuinæ: sicut nec crederet fide diuinæ, quando parochus proposuisset articulum falsum, v.g. quod Spiritus sanctus factus sit homo; tunc enim etiam si rusticus putans per errorem, quod parochus dixisset filium factum hominem, ex hoc errore memoriz moneretur ad volendum id credere; adhuc non eliceret assensum fidei diuinæ, cum ille articulus, licet in se esset verus, non esset tamen illi vnquam propositus ad credendum, vt suppono.

171
Obiectio 11.

Obiiciunt vndecimo, in nostra sententia fidem non habere certitudinem ex motiuo, quia cum propositio Parochi ingrediatur ipsum motiuum & illa sit fallibilis, ac sæpè fallat, non potest re-

fundere infallibilitatem, & certitudinem in assensum. Respondetur, assensum fidei habere certitudinem, & infallibilitatem in primis à suo principio, quod cum sit habitus supernaturalis, vel auxilium supplens pro habitu, exigit concursum Dei ad solos assensus veros. Deinde habet infallibilitatem ex obiecto formali saltem proximo, quod diximus, esse reuelationem Dei mediatam adæquate sumptam: hæc enim tam necessariam habet connexionem cum veritate rei reuelate, quam reuelatio immediata, cum non minus repugnet, Deum decipere per alios, quam per se immediatè. Loquendo verò de propositione Parochi v.g. quæ prout componit reuelationem mediatam Dei, est etiam iuxta primam solutionem supra positam in obiectione sexta, motiuum formale partiæ vltimum, vt explicuimus: illa quidem licet secundum se non habeat infallibilem connexionem cum veritate rei reuelate adhuc insisto in illa prima solutione, dici posset, quod prout attingitur ab assensu fidei, habet infallibilitatem. Nam licet Parochus possit proponere falsum: fides tamen exigit non concurrere ad suum assensum, nisi quando Parochus proponit reuelationem veram: & hoc sufficit ad infallibilitatem fidei. Nam etiam in sententia contraria non potest illam accipere fides ab obiecto secundum se: quando enim Parochus proponit, Christum resurrexisse tertia die, reuelatio illa Dei, quæ apprehenditur à rustico, eadem prorsus apprehenderetur, licet parochus deciperetur, & Christus resurrexisset sexta die, quia reuelatio illa secundum se est indifferens, vt fuerit, vel non fuerit; quare si non fuisset posita, adhuc assensus rustici haberet idem ex parte obiecti pro motiuo formali, non proveniret ergo infallibilitas huius assensus præcisè ex tali obiecto formali, sed ex modo etiam attingendi illud, quatenus fides non potest habere pro motiuo reuelationem hanc, nisi reuera ipsa reuelatio posita fuerit. Sic ergo dicimus nos, fidem non posse habere pro motiuo partiali propositionem Parochi, quæ componit reuelationem mediatam Dei, nisi quando reuera Parochus proponit veram reuelationem, quæ licet propositio Parochi secundum se non habeat infallibilem connexionem cum veritate rei propositæ, habet tamen illam connexionem infallibilem, prout attingitur ab assensu fidei.

Dices, non bene retorqueri contra aduersarios hoc argumentum: quia reuelatio præterita Dei ipsa secundum se habet necessariam connexionem cum re reuelata, cum non possit existere talis reuelatio, quin ponatur etiam obiectum reuelatum, at verò propositio Parochi non habet talem connexionem, cum possit existere tota hæc propositio Parochi, absque eo quod obiectum quod proponit, sit verum. Maiorem ergo connexionem habet cum veritate motiuum formale in sententia contraria quam in nostra.

Sed contra, quia licet reuelatio præterita existens habeat connexionem necessariam cum obiecto reuelato, quam non semper habet quilibet propositio Parochi existens; id tamen non facit, quod possit illud motiuum secundum se refundere maiorem certitudinem, & infallibilitatem in assensum; nam refundere infallibilitatem, & certitudinem in assensum, non est, quod non possit obiectum formale existere absque materiali, hoc est reuelatio absque re reuelata: sed quod non possit assensus moueri ab illo obiecto materiali, &

li, & decipi circa materiale; certitudo enim tenet se ex parte actus, & dicit necessariam connexionem ipsius assensus cum veritate, ut infra videbimus: motuum ergo formale refundere certitudinem in assensum, est, quod non possit assensus habens tale motuum formale decipi circa obiectum materiale, ut constat ex assensu demonstratio per principia necessaria. Hoc autem non habet assensus ex reuelatione præcise; nam posset tendere in eandem reuelationem omnino, & decipi, quando reuelatio non fuisset posita: adhuc enim reuelatio ex parte obiecti esset eadem numero; ergo quod attinet ad refundendam certitudinem in actum, non est, differentia in utraque sententia: omnes enim debemus dicere, hanc non refundi à motuo formali secundum se, sed prout attingitur à fide exigente non attingere tale motuum, nisi quando re ipsa verum est; & habet connexionem cum obiecto materiali. Denique sicut in sententia contraria fides habet infallibilitatem ex motuo formali ultimo, scilicet ex reuelatione præterita: sic in nostra habet infallibilitatem ex motuo vel ultimo, vel saltem proximo, scilicet ex reuelatione mediata: parum autem refert ad infallibilitatem fidei, quod proveniat ex motuo proximo, vel remoto: non minus enim secuta erit fidei certitudo, & infallibilitas, si oriatur ex motuo proximo, quod est reuelatio mediata adæquate sumpta, & quæ non potest poni, quin ponatur veritas obiecti reuelati, & quam reuelationem mediatam verè positam esse, exigat essentialiter assensus fidei, quam si oriatur ex reuelatione præterita, quam etiam verè positam esse, exigat essentialiter idem assensus fidei, prout supra explicatum est. Hæc iuxta illam primam solutionem dici possent, melius tamen, & clarius responderetur iuxta secundam, assensum fidei habere in nostra sententia tantam infallibilitatem ex obiecto formali, quantum in sententia contraria; cum enim obiectum formale sit reuelatio mediata adæquate sumpta, & hæc non minus sit infallibilis quam immediata, cum non minus repugnet Deum decipere per alios, quam per se ipsum immediate; consequens est, ut non minus firma sit fides ex parte obiecti formalis in nostra sententia, quam in sententia contraria.

Verbis adhuc duodecimo contra solutionem, quia motuum formale fidei debet esse tale, ut fidelis cognoscat necessariam connexionem illius cum veritate rei reuelatæ: non potest autem rusticus cognoscere talem connexionem necessariam inter propositionem Parochi, & veritatem rei reuelatæ: alioquin esset iudicium falsum, quo credit articulum etiam verum: nam licet articulus sit verus, falsum tamen est, quod habeat eius veritas necessariam connexionem cum propositione Parochi: aliud ergo motuum formale debet habere, de quo vere iudicet, quod habet necessariam connexionem cum veritate rei reuelatæ.

Respondetur, Rusticum etiam agnoscere connexionem necessariam inter motuum saltem proximum, & veritatem rei reuelatæ, quia necesse est, data reuelatione mediata Dei adæquate sumpta, dari veritatem in obiecto reuelato. Non tamen indicat rusticus, necessariam connexionem inter reuelationem mediatam inadæquate sumptam, hoc est, propositionem Parochi &c. & reuelationem præteritam Dei, nec id necessarium est ad eliciendum assensum fidei. Nam sicut in sententia contraria per fidei assensum, credimus

certò Deum olim reuelasse; non tamen affirmamus, aut agnoscimus necessariam connexionem inter ipsa extrema, scilicet, inter Deum, & reuelationem; alioquin assensus esset falsus, cum illa non sit necessaria, sed contingens; sed tamen suppositis motuius credibilitatis, quæ ostendunt connexionem illam inter Deum, & reuelationem voluntas prudenter imperat assensum determinatum, & absque formidine ad connexionem inter Deum, & reuelationem: sic in nostra sententia quamvis non appareat necessaria connexio inter propositionem Parochi cum talibus circumstantiis, & inter loquutionem mediatam Dei; apparent tamen rustico tanta motuius ad illam connexionem credendam, ut pro eius capiti voluntas prudenter imperet assensum determinatum ad connexionem illam.

Dices esse differentiam, quod scilicet in contraria sententia connexio illa non necessaria est inter extrema eiusdem propositionis, quæ immediate coniungimus absque illatione vnius ex aliis: in nostra autem sententia connexio hæc saltem iuxta primam ex duabus solutionibus assignatis supra ad sextam obiectionem, est per modum illationis, quæ vnum infertur ex alio, scilicet, reuelatio præterita ex propositione præterita cum talibus circumstantiis. Responderi posset, retenta illa prima solutione, ad propositum parum referre, quia neutra connexio apprehenditur ut necessaria. Vnde sicut intellectus in contraria sententia potest assentire firmissimè connexioni non necessariæ inter extrema, & firmiter, quam assentiatur connexioni necessariæ inter alia extrema: sic potest ex imperio piæ affectionis firmissimè credere connexionem inter propositionem talem Parochi &c. cum reuelatione præterita Dei, licet eam connexionem non iudicet necessariam. Nec enim ad assentiendum vni propter aliud, requiritur, quod appareat semper necessaria connexio inter vnum & aliud, cum sæpe dentur consequentiæ probabiles, ita ut non solum consequens, sed ipsa consequentia, & illatio probabilis sit, quæ probabilitas aliquando provenit ex inevidentia, aliquando ex defectu necessitatis ut quando ex affectu Petri erga Ioannem audientes Ioannem petiisse librum à Petro, inferimus, quod impetravit; sic ergo, etiam non apparente necessaria connexionem, potest intellectus ex imperio piæ affectionis, ex tali propositione articuli cum talibus circumstantiis colligere reuelationem præteritam Dei: hoc tamen per assensum non probabilem, & formidolosum, sed absque vlla formidine, sicut non apparente necessaria connexionem inter Deum, & reuelationem præteritam, potest in sententia contraria credere certò, & absque formidine Deum reuelasse.

Ratio autem vtriusque eadem est, quia scilicet ad exhibendum cultum debitum Deo non prærequiritur, quod appareat necessaria illa connexio. Sic enim debemus adorare hanc hostiam, quæ nobis proponitur, licet non appareat necessarium, quod hæc hostia sit consecrata; sufficit quòd non possimus prudenter dubitare de existentia Christi sub hac hostia, ad hoc ut debeamus absolute ei exhibere supremum cultum latræ, & maiorem omni alio, quem exhibemus aliis personis, quas evidenter agnoscimus, & scimus necessario esse tales. Sic ergo ut per intellectum debeamus exhibere Deo supremum cultum assensus firmi, non requiritur cognoscere necessariam

174.

175:

*Assensus fir-
mus fidei non
requirit co-
gnoscere ne-
cessariam co-
nexionem in-
ter Deum &
revelationē.*

connexionem inter Deum, & revelationem, aut inter revelationem præteritam, & hanc propositionem loquutionis præteritæ: sufficit quod non possit prudenter dubitari, aut formidari; tunc enim voluntas debet imperare supremum fidei cultum, ut intellectus firmitus credat id, quod non potest prudenter dubitari, dici à Deo, quàm alia, in quibus agnoscit necessitatem, aut habet evidentiam. Sic etiam Pontifici summo, quando per nuncium aliquid affirmat, & non possumus prudenter dubitare, quod sit nuncius ipsius debemus maiorem fidem, quàm aliis, quos evidentervidemus contrarium affirmare, licet non videamus positivè, quod necessarium omnino sit, Papam loqui per illum nuncium: sufficit enim ad debitam fidem adhibendam, non posse dubitare prudenter, quod ille loquatur ex parte Papæ. Similiter ergo rusticus, licet non credat necessarium esse, quod Parochus loquatur ex parte Dei, (in hoc enim iudicio ferè semper decipitur) potest, & debet regulariter id credere firmiter, quia ipsi non apparet, quod possit prudenter de hoc dubitare, & id sufficit, ut debeat exhibere supremum cultum intellectualem fidei firmissimæ debitum Deo loquenti, & maiorem, quàm aliis, rationibus etiam demonstratiuis, in quibus agnoscit necessariam connexionem vnius cum alio.

176

Diceret aliquis, non videri contra reuerentiam debitam Deo, si quis non credat, hunc hominem loqui ex parte Dei: hoc enim non derogat diuinæ auctoritati; possum enim ego credere & confiteri, Deum esse summè veracem, licet negem, hunc loqui ex parte Dei. Hoc argumentum procedit etiam contra sententiam contrariam: nam eodem modo non esset contra reuerentiam debitam Deo, si aliquis neget, Deum aliquod obiectum reuelasse; per hoc enim non derogat veracitati Dei, cum paratus sit credere omnia, quæ Deus dixerit. Omnes ergo debemus respondere, auctoritatem diuinam in loquendo obligare nos ad debitam fidem dictis adhibendam: non possumus autem credere firmissimè, quæ Deus dicit, nisi credamus, Deum loqui. Cum autem auctoritas Dei tendat ad caprandam fidem apud homines, eo ipso obligat, ut non negemus animo obstinato, ipsum loqui, quando non est ratio ad prudenter de hoc dubitandum: sicut etiam Regi irreuerentia fieret, si ipsi aliquid affirmanti, aliquis non credideret eo prætextu, quod vel Rex non loqueretur, vel non serid: qui enim hoc absque prudenti fundamento opponeret, eo ipso Regem debita fide fraudaret. Sic ergo, qui Deo per alium loquenti non crederet eo prætextu, quod illa non sint verba Dei, absque fundamento sufficienti ad prudenter dubitandum; eo ipso fraudaret Deum debita fide, atque ideo irreuerentiam inferret contra Dei auctoritatem fidem debitam ab hominibus exigentem.

177

Hæc ut dixi responderi possent, retenta illa prima solutione; retenta tamen secunda, clarius, & melius conceditur non apparere aliquando necessariam connexionem inter extrema illius propositionis, qua rusticus credit Deum loqui sibi mediare; hæc tamen necessaria connexio inter extrema illius propositionis non requiritur, sicut neque in sententia contraria apparet necessaria connexio, sed contingens inter extrema illius propositionis, *Deus reuelauit*; quare quoad hoc non est maior difficultas in vna sententia, quàm in alia.

Vltimò opponit nobis Hurtadus dict. disp. 13. §. 120. quod per tot anfractus relabimur, in difficultates sententiæ communis, quas fugere conati sumus, ideo enim fugimus sententiam contrariam, quia reuelatio præterita neque est nobis per se nota, neque ex aliis principiis evidentibus potest euidenter deduci. Sed neque in hac nostra sententia sunt principia evidentia, quibus cognoscamus revelationem illam esse Dei: non est enim nobis euidenter, Deum loqui nobis per hunc ministrum: ergo sicut in sententia communi indigemus aliquo principio manucente ad existentiam revelationis Isaia factæ; ita in hac indigemus alio principio manucente ad persuadendum, quod hæc propositio mysterij est reuelatio mediata Dei. Sicut ergo debemus dicere, credi, hanc esse reuelationem mediatam Dei, per motiua humana, ut per conditiones, ita credi poterit existentia reuelationis Isaia per propositionem Ecclesiæ humanam ut per conditionem.

Hoc tamen argumentum non videtur bona fide propositum ab eo auctore, qui bene sciebat sententiam nostram, quam sæpe coram oppugnauerat, cum publice defenderetur, & nouerat, me non discedere à sententia contraria, eo quod non sint motiua euidentia, quæ euidenter persuadeant, Deum reuelasse Isaia Incarnationem. In rebus enim fidei, nemo requirit euidentiam, & sciebat etiam nostram sententiam fundari in differentia clara ab illa alia, in qua neque euidenter, neque obscurè apparet ex se connexio inter terminos illius propositionis; *Deus reuelauit olim Incarnationem*, cum æquè bene Deus potuerit non reuelasse: in nostra verò sententia apparet, non quidem euidenter, sed obscurè connexio inter terminos huius propositionis, *doctrina cum talibus motiuis*, & *circumstantiis proposita esse doctrina diuina*. Et quidem hæc connexio inter terminos apparet cum tanta verisimilitudine, ut ausus fuerit dicere Richardus de Sancto Vidore lib. 1. de Trinitate, cap. 2. si doctrina cum talibus motiuis proposita falsa esset, Deum ipsum nos decepisse. Vide, quanta ei connexio apparet inter doctrinam taliter propositam, & doctrinam diuinam.

Verget tamen Hurtado, quia sicut visa propositione ministri, & motiuis, ac circumstantiis, quibus proponitur, nos ex terminis mouemur ad credendum, hoc proponi ex parte Dei, ita visa propositione Ecclesiæ nos possumus moueri ex terminis ipsis ad credendum Deum loquutum fuisse Isaia: quia quemadmodum existentia reuelationis præteritæ est nobis ignota, ita est nobis ignotum hanc esse reuelationem mediatam Dei. Hoc tamen non deberet dici, sed probari, si posset, & certe non posset; omnis enim compertum est, Deum, & revelationem præteritam secundum se nullam ostendere connexionem suadentem debere coniungi in assensu, sicut neque inter *Sidera*, & *paria* apparet clarè, vel obscurè connexio. At vero inter doctrinam taliter propositam, & doctrinam diuinam maxima apparet connexio, & tanta ut prudenter saltem non possumus eam negare, vel de ea dubitare. Nunc iam ad alia progrediamur.